

VIITTOMAKIELISTEN KIELELLISET OIKEUDET TURVATTAVA

Kuurojen Liitto ry:n ja Kuurojen Palvelusäätiön kannanotto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnokseen 9.9.2014

Perustuslain 17 § 3 momentissa säädetään: ”viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla”. Lisäksi viittomakielisten oikeuksista säädetään nimenomaisesti YK:n yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden oikeuksista. Lakiesityksessä viittomakielistä kieli- ja kulttuuriryhmää ei ole huomioitu lainkaan, vaikka Kataisen hallitusohjelma sisältää nimenomaisen toimeksiannon *kehittää viittomakielisiä sosiaali- ja terveyspalveluja* ja tätä kirjoitettaessa on valmisteilla erillinen viittomakielen kielilaki.

Lakiehdotuksen lähtökohtana näyttää olevan virheellinen tulkinta PL 17.3 pykälästä: Kyseessä ei ole ainoastaan ”vammaisten ryhmä”, vaan *kaksi eri ryhmää*: 1) viittomakieltä käyttävien kieli- ja kulttuuriryhmä ja 2) tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevat. Viittomakieltä käyttävien kielellisten oikeuksien toteutumiseen ei riitä se, että heitä ainoastaan ohjataan käyttämään tulkkauspalvelua. Etenkin lapset, vanukset, mielenterveyspotilaat ja muut haavoittuvat ryhmät tarvitsevat tiettyjä palveluja suoraan omalla kielellään. Muiden viittomakieltä käyttävien osalta on tärkeää, että he itse voivat määritellä, milloin he tarvitsevat omakielistä palvelua ja milloin käyttävät tulkkia.

Lakiehdotuksen 7 §:ää **Palvelujen kieli** on korjattava kuulumaan seuraavasti:

1. mom. *Lisätään momentin loppuun: **Lisäksi viittomakielisellä on oikeus käyttää viittomakieltä.***
3. mom. Jos sosiaali- tai terveydenhuollon henkilöstö ei hallitse asiakkaan tai potilaan käyttämää kieltä tai asiakas tai potilas ei aisti- tai puhevamman tai muun syyn vuoksi voi tulla ymmärretyksi, on palveluja annettaessa ~~mahdollisuuksien mukaan~~ huolehdittava ~~tulkitsemisesta ja~~ tulkin hankkimisesta.

Vastaavasti myös yksityiskohtaisiin perusteluihin on lisättävä:

7 § 1.mom. -- -- *Lainkohdassa säädetään viittomakielisten palveluista. Perustuslain 17 § 3 mom. mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla. Jos viittomakielisen asiakkaan tarve sosiaali- tai terveyspalveluihin on pitkäkestoinen, asiakas ei kykene toimimaan tulkin välityksellä tai palvelun käyttö tulkin välityksellä ei ole palvelun luonteen vuoksi tarkoituksenmukaista, palvelu tulee mahdollisuuksien mukaan tuottaa asiakkaan äidinkielellä eli suomalaisella tai suomenruotsalaisella viittomakielellä. Jos äidinkielistä palvelua on saatavilla ja se on asiakkaan edun mukaista, on asiakkaalla oltava mahdollisuus hakeutua äidinkielisten palvelujen piiriin yli kuntarajojen. Äidinkielen huomioiminen voi viittomakielisen asiakkaan kyseessä ollessa lyhytkestoisissa palveluissa tarkoittaa tulkin käyttöä.*

Lisäksi viittomakieltä koskevat maininnat on lisättävä kaikkiin kielellisten vaikutusten arviointia koskevien pykäläin (9§, 11§) yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Lisätietoja:

Erytisasiantuntija Pirkko Selin-Grönlund, 050 536 7810, pirkko.selin-gronlund@kuurojenliitto.fi

Erikoissuunnittelija Minna Vartiainen, 050 365 7711, minna.vartiainen@kuurojenpalvelusaatio.fi